

ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το παρόν τεύχος αποτελεί αναπαραγωγή και μικρή ενημέρωση του «Οδηγού Συγγραφής Επιστημονικής Εργασίας» των συναδέλφων Αμ. Κωτσάκη και Φ. Μαλλούχου της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Το τελευταίο στάδιο της έρευνας μετά τη συλλογή του ερευνητικού υλικού, την ανάλυση και την ερμηνεία του είναι η συγγραφή της ερευνητικής μελέτης. Ο τρόπος που παρουσιάζεται γραπτά μια επιστημονική εργασία είναι βασικός παράγοντας για την εκτίμησή της και είναι πολλά τα σημεία τα οποία πρέπει να προσέξει ο μελετητής κατά τη συγγραφή της. Ειδικά στην περίπτωση των αρχιτεκτονικών ερευνητικών εργασιών προστίθεται και το ζητούμενο της καλαίσθητης εμφάνισέως τους καθότι σχεδόν πάντα περιλαμβάνεται σημαντική εικονογράφηση.

Σημείο εκκίνησης είναι η κατανόηση του σκοπού της έρευνας / μελέτης : η ερευνητική μελέτη επιδιώκει να πληροφορήσει και να τεκμηριώσει μια άποψη δίνοντας μια καθαρή, αντικειμενική και λογική παρουσίαση των δεδομένων που την επιβεβαιώνουν.

Συλλογή ερευνητικού υλικού:

Στην αρχιτεκτονική έρευνα οι κυριότερες πηγές ερευνητικού υλικού είναι:

- βιβλία, δημοσιεύματα
- στοιχεία από έρευνα πεδίου (αποτυπώσεις, φωτογραφίες κλπ)
- αρχεία (αρχιτεκτόνων, υπηρεσιών κλπ)
- συνεντεύξεις και ερωτηματολόγια - διαδίκτυο

Κύρια μέρη της ερευνητικής μελέτης

Η ερευνητική μελέτη περιλαμβάνει τέσσερα τουλάχιστον μέρη :

1. την εισαγωγή, 2. την μέθοδο, 3. τα ευρήματα και 4. την ερμηνεία των ευρημάτων.

1. Εισαγωγή.

- βιβλιογραφική επισκόπηση του θέματος που διερευνάται
- καθορισμός των σκοπών της έρευνας
- απάντηση σε δύο ερωτήματα : ποιά το συγκεκριμένο θέμα που διερευνάται; και ποιοι οι λόγοι που τον οδήγησαν τον ερευνητή στη μελέτη του θέματος αυτού;

-

2. Μέθοδος

- περιγραφή του τρόπου συλλογής του ερευνητικού υλικού και αιτιολόγηση της επιλογής του.
- περιγραφή της ερμηνευτικής μεθόδου και αιτιολόγηση της επιλογής της.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην αρχιτεκτονική έρευνα δεν υπάρχουν συγκεκριμένες μέθοδοι και συχνά οι ερευνητές καταφεύγουν σε μεθοδολογικά δάνεια από άλλες επιστήμες, θετικές ή λογοκρατούμενες.

Αυτό προκύπτει από το είδος του ερευνητικού υλικού που έχουμε να επεξεργαστούμε και βέβαια από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Πχ: αν το ερευνητικό υλικό είναι αρχειακό συχνά χρησιμοποιούνται μέθοδοι από την ιστορία ή όταν η έρευνα στηρίζεται σε πειραματικά δεδομένα από εργαστήρια μελέτης τεχνικών

υλικών χρησιμοποιούνται μέθοδοι από τις φυσικές επιστήμες. Σε πολεοδομικού ενδιαφέροντος έρευνες συχνά χρησιμοποιούνται μέθοδοι από τη στατιστική και πιο πρόσφατα από την κοινωνιολογία.

3. Ευρήματα

Προκύπτουν από:

- έρευνα πεδίου (αποτυπώσεις, φωτογραφίες, βιντεο κλπ) - αρχειακή έρευνα
- βιβλιογραφική έρευνα
- έρευνα στο διαδίκτυο
- συνεντεύξεις

Περιλαμβάνουν κυρίως σχέδια, φωτογραφίες, αρχειακό υλικό (έγγραφα/εκθέσεις), και οποιαδήποτε μορφής στοιχείο που θα συμβάλει στην έρευνα. Η παρουσίασή τους ακολουθεί πνεύμα καθαρά «ερευνητικό». Ο ερευνητής/τρια θα πρέπει να μην παρεμβάλει υποκειμενικές κρίσεις, αλλά να διατυπώνει τα δεδομένα κατά τρόπο αντικειμενικό, όπως προκύπτουν από την έρευνα. Γιατί, η επιστημονική γνώση απαιτεί απρόσωπη και αντικειμενική στάση απέναντι στα πράγματα. Ο ερευνητής πρέπει επίσης να παρουσιάσει στη μελέτη του όλα τα ευρήματα, ανεξάρτητα αν τα θεωρεί ο ίδιος ουσιώδη και χρήσιμα στην εξαγωγή συμπερασμάτων. Πολλές φορές είναι δυνατόν ορισμένα δεδομένα που ο ερευνητής θεωρεί επουσιώδη να βοηθήσουν στην εξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων. Επίσης, για να είναι αντικειμενική η παρουσίαση των δεδομένων, ο ερευνητής δεν θα πρέπει να παραλείψει ευρήματα που δεν είναι σύμφωνα με την αρχική του ερευνητική υπόθεση.

Η περιγραφή και η παρουσίαση των δεδομένων γίνεται σε πίνακες, καταλόγους, σχεδιαγράμματα και κείμενα. Οι πίνακες και τα σχεδιαγράμματα είναι πρόσφορο μέσο παρουσίασης ποσοτικών δεδομένων. Ένας πίνακας, κατάλογος ή σχεδιάγραμμα μπορεί να βοηθήσει τον αναγνώστη να σχηματίσει μια πληρέστερη γενική εικόνα των ευρημάτων, να αντιληφθεί σημαντικές λεπτομέρειες, να διαπιστώσει σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ των παραμέτρων και να συλλάβει τη σημασία των δεδομένων ταχύτερα και ευκολότερα από ένα κείμενο, ακόμη και πολλών σελίδων.

4. Ερμηνεία

Το τέταρτο βασικό κεφάλαιο της ερευνητικής μελέτης είναι η ερμηνεία των ευρημάτων και η εξαγωγή συμπερασμάτων. Στο στάδιο αυτό γίνεται ελεύθερος σχολιασμός και αξιολόγηση των δεδομένων της έρευνας. Τα συμπεράσματα συγκρίνονται και συνδυάζονται με ευρήματα άλλων ερευνών. Επίσης γίνεται συσχέτιση των ευρημάτων με υπάρχουσες θεωρίες και θεωρητικά πρότυπα.

Σε κάθε περίπτωση τονίζεται ότι ο τετραμερής αυτός καταμερισμός δεν είναι δεσμευτικός (σε ό,τι αφορά την δομή της εργασίας σε κεφάλαια). Αφορά περισσότερο σε ουσιώδη στοιχεία της έρευνας τα οποία δεν είναι δυνατόν να μην εντοπίζονται με σαφήνεια εντός της εργασίας.

Προτείνεται η μελέτη προηγούμενων ανάλογων παραδειγμάτων (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών ή και διδακτορικών διατριβών) προκειμένου να καταστεί σαφέστερο το νόημα όσων αναφέρονται στον παρόντα οδηγό.

Συμπληρωματικά μέρη της ερευνητικής μελέτης

- σελίδα τίτλου
- πρόλογος
- πίνακας περιεχομένων
- κατάλογος πινάκων και εικόνων (παράρτημα)
- ευρετήριο κύριων ονομάτων (index)

Στο τέλος της μελέτης παρατίθεται η βιβλιογραφία.

Βιβλιογραφικές πηγές

Ο/Η μελετητής /τρια χρησιμοποιεί, κατά τις διάφορες φάσεις της έρευνάς του/της, ποικίλες βιβλιογραφικές πηγές. Η επιστημονική δεοντολογία επιβάλλει να αναφέρει, με πλήρη και ακριβή στοιχεία, την πηγή από την οποία έχει κάθε φορά αντλήσει τις πληροφορίες που επικαλείται.

Τα στοιχεία ταυτότητας των βιβλιογραφικών πηγών μπορεί να δίδονται κατά δύο τρόπους : είτε ως βιβλιογραφική υποσημείωση στο κάτω μέρος της σελίδας του κειμένου, στο οποίο αναφέρονται ή στο τέλος του σχετικού (οικείου) κεφαλαίου, είτε ως βιβλιογραφική παραπομπή στο τέλος της μελέτης.

Η βιβλιογραφική υποσημείωση στο κάτω μέρος της αντίστοιχης σελίδας έχει το πλεονέκτημα ότι ο αναγνώστης πληροφορείται άμεσα για την αρχική πηγή της γνώμης ή της πληροφορίας που επικαλείται ο συγγραφέας. Η βιβλιογραφική παραπομπή στο τέλος της μελέτης έχει το πλεονέκτημα ότι δίνει μιά συγκεντρωτική – ολική εικόνα όλων των βιβλιογραφικών πηγών – αυτοτελών συγγραμμάτων και άρθρων- που χρησιμοποίησε ο ερευνητής για να διαμορφώσει και να τεκμηριώσει τις απόψεις που εκφράζει στη δική του μελέτη.

Τρόπος παράθεσης εντός της μελέτης δάνειων κειμένων

Τις πληροφορίες και τις γνώμες που δανείζεται ο ερευνητής από άλλους συγγραφείς μπορεί να τις μεταφέρει στο δικό του κείμενο είτε σε ελεύθερη απόδοση είτε κατά λέξη.

Στη δεύτερη περίπτωση, στην κατά λέξη παράθεση, είναι πιθανόν να συμβαίνουν τα εξής:

α) το δάνειο κείμενο να είναι σχετικά μικρό (μέχρι πέντε σειρές) ή μεγάλο σε έκταση: Στην πρώτη περίπτωση το δάνειο απόσπασμα τοποθετείται σε εισαγωγικά (« ... ») και ενσωματώνεται στη συνέχεια του κειμένου (ή γράφεται με πλάγια γράμματα χωρίς εισαγωγικά). Στη δεύτερη περίπτωση το δάνειο κείμενο τοποθετείται, χωρίς εισαγωγικά, σε ξεχωριστή παράγραφο και, για να είναι ευδιάκριτο, με μεγαλύτερο αριστερό περιθώριο και με μισό μεσοδιάστημα γραμμών.

β) Το δάνειο απόσπασμα να περιέχει μιά λέξη ή φράση που στο αρχικό κείμενο είναι μέσα σε εισαγωγικά: Η λέξη ή η φράση αυτή στο κείμενο του ερευνητή θα έχει μονά εισαγωγικά (< >).

γ) Η πρώτη λέξη στο δάνειο απόσπασμα να αρχίζει με αρκτικό κεφαλαίο γράμμα: Αν το απόσπασμα ενσωματωθεί στο κείμενο του ερευνητή και αποτελέσει συντακτική συνέχεια του ό,τι προηγείται, το αρκτικό κεφαλαίο γράμμα του αποσπάσματος εκπίπτει και γίνεται μικρό, αλλιώς παραμένει κεφαλαίο ως έχει.

δ) Ο ερευνητής επιθυμεί να παραλείψει ένα μέρος από το δάνειο απόσπασμα: Στη θέση του παραλειπομένου μέρους τοποθετούνται τρεις στιγμές (...). Αν επιθυμεί να παραλείψει ολόκληρη ενδιάμεση παράγραφο, τοποθετεί μια ολόκληρη σειρά από στιγμές.

ε) Ο ερευνητής επιθυμεί να προσθέσει στο δάνειο απόσπασμα δικές του λέξεις ή φράσεις: Τα εμβόλιμα αυτά στοιχεία τοποθετούνται μέσα σε αγκύλες [ ] (στην περίπτωση που το δάνειο κείμενο έχει γραφεί με πλάγια γράμματα, τα εντός αγκυλών εμβόλιμα στοιχεία γράφονται με όρθια γράμματα).

Τα σημεία στίξεως του αρχικού κειμένου διατηρούνται.

Τρόπος αναγραφής βιβλιογραφικών υποσημειώσεων

Οι βιβλιογραφικές υποσημειώσεις στο τέλος της σελίδας του οικείου κειμένου ή του οικείου κεφαλαίου συντομογραφούνται ως εξής: αναγράφεται το επίθετο του συγγραφέα, ακολουθεί κόμμα, η ημερομηνία έκδοσης του κειμένου, οι σελίδες:

λ.χ.: Κωτσάκη, 2007, 87 - σύστημα Harvard ως συντομογραφία του:

Κωτσάκη Αμαλία Σ., Ο αρχιτέκτων Αλέξανδρος Νικολούδης 1874-1944, εκδ. Ποταμός, Αθήνα, 2007, σελ.87.

Σε περίπτωση που υπάρχουν βιβλιογραφικές αναφορές σε περισσότερα του ενός κείμενα του ίδιου συγγραφέα, τα οποία έχουν εκδοθεί την ίδια χρονιά, αυτά διαχωρίζονται μεταξύ τους με την προσθήκη στη χρονολογία έκδοσής τους των γραμμάτων-αριθμών Α, Β, κ.ο.κ.

λ.χ.: Μαλλούχου-Tufano, 1994Α, 178 και Μαλλούχου-Tufano, 1994Β, 22

(συντομογραφίες των δημοσιεύσεων, αντίστοιχα,

Μαλλούχου-Tufano Φανή Ε., «Περιγραφές, έρευνες και απεικονίσεις του Παρθενώνα από τον Κυριακό της Αγκώνας ως τον Frédéric Boissonas. Διαχρονική αντιμετώπιση αντιλήψεων και μέσων»,

Ο Παρθενώνας και η ακτινοβολία του στα νεώτερα χρόνια

(επιμ.Π.Τουρνικιώτης), εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, σελ.162-199 και Μαλλούχου-Tufano

Φανή Ε., «Επεμβάσεις στον οπισθόναο και στη δυτική ζωφόρο του Παρθενώνα τον 19^ο και 20^ο αι.», Μελέτη Αποκαταστάσεως του Παρθενώνος, τομ.3^α εκδ.

ΕΣΜΑ/ΥΠΠΟ, Αθήνα, 1123.)

Είδη και τρόπος αναγραφής βιβλιογραφικών παραπομπών

Για κάθε βιβλιογραφική αναφορά πρέπει να δοθούν πλήρη στοιχεία:

Το ονοματεπώνυμο του συγγραφέα,

ο τίτλος της μελέτης, ο εκδοτικός

οίκος, ο τόπος και το έτος εκδόσεως,

η σελίδα, κ.ά.

Διεθνώς, υπάρχουν δύο αναγνωρισμένα πρότυπα, το σύστημα Harvard (γνωστό και ως σύστημα παρενθετικής αναφοράς πηγών) και το σύστημα Chicago. Σε κάθε εργασία πρέπει να ακολουθείται πιστά ένα από τα δύο συστήματα. Για τους γενικούς σκοπούς μιας σπουδαστικής αρχιτεκτονικής ερευνητικής εργασίας προτείνεται, καταρχήν, το σύστημα Chicago.

Πλήρη είναι τα στοιχεία μόνον όταν δίνουν στον αναγνώστη όλες τις απαραίτητες πληροφορίες να εντοπίσει το σύγγραμμα και το ακριβές χωρίο της παραπομπής.

Όλες οι βιβλιογραφικές παραπομπές δεν έχουν και ίδια τεχνοτυπογραφική μορφή. Η μορφή την οποία πρέπει να πάρει μια βιβλιογραφική παραπομπή εξαρτάται κυρίως από το είδος της πηγής. Διαφορετική μορφή δηλαδή θα πάρει η βιβλιογραφική αναφορά στην περίπτωση που η πηγή είναι αυτοτελές σύγγραμμα ή άρθρο σε περιοδικό ή εφημερίδα ή ανακοίνωση σε πρακτικά συνεδρίου ή μελέτη σε ένα σύγγραμμα υπό εκδοτική επιμέλεια, κλπ

Θα εξετάσουμε τις συνηθέστερες μορφές βιβλιογραφικής παραπομπής, δίνοντας συγχρόνως και τυπικά παραδείγματα για κάθε μία:

Αυτοτελές σύγγραμμα:

Δίδονται κατά σειρά τα εξής στοιχεία:

α) το επώνυμο, το όνομα και το πατρώνυμο του συγγραφέα όπως είναι γραμμένα στη σελίδα του τίτλου του βιβλίου. Αν οι συγγραφείς του βιβλίου είναι δύο, γράφονται και των δύο τα ονόματα, αν όμως οι συγγραφείς είναι περισσότεροι από δύο, δίδονται τα στοιχεία μόνον του πρώτου συγγραφέα (του μείζονος συγγραφέα) και προστίθεται η φράση – σύντμηση «κ.α» ή « et.al». Το όνομα και το πατρώνυμο των συγγραφέων δίδονται συνήθως μόνο με τα αρχικά τους γράμματα.

β) ο ακριβής τίτλος του βιβλίου όπως είναι γραμμένος στη σελίδα του τίτλου. Για να είναι ο τίτλος εμφανής είτε υπογραμμίζεται και τοποθετείται μέσα σε εισαγωγικά είτε γράφεται με διαφορετικά τυπογραφικά στοιχεία (πλάγια – Italics)

γ) τα στοιχεία της έκδοσης: εκδοτικός οίκος, τόπος έκδοσης, έτος έκδοσης και, αν το βιβλίο έχει επανεκδοθεί, ο αριθμός της έκδοσης.

δ) η ακριβής σελίδα από την οποία έχει ληφθεί το δάνειο απόσπασμα.

Τυπικό παράδειγμα βιβλιογραφικής παραπομπής σε αυτοτελές σύγγραμμα είναι:

Κωτσάκη, Αμαλία Σ., Ο αρχιτέκτων Αλέξανδρος Νικολούδης 1874-1944, εκδ.Ποταμός, Αθήνα, 2007

Άρθρο σε περιοδικό ή εφημερίδα:

Δίδονται το επώνυμο, το όνομα και το πατρώνυμο του συγγραφέα, όπως και στο αυτοτελές σύγγραμμα, ακολουθεί ο τίτλος του άρθρου μέσα σε εισαγωγικά, ο τίτλος του περιοδικού υπογραμμισμένος ή σε πλάγια τυπογραφικά στοιχεία, ο τόπος, το έτος έκδοσης, ο τόμος, το τεύχος και οι σελίδες του περιοδικού.

Πχ: Κωτσάκη, Αμαλία Σ., «Συνδιαλλαγές ιστορίας και μνήμης σε μια υποχωρημένη πρόσοψη», Αρχιτέκτονες, Αθήνα, 2005, τχ.45, σελ.23

Λήμμα σε εγκυκλοπαίδεια:

Ακολουθείται ο γενικός τύπος παραπομπής για άρθρα σε περιοδικά και εφημερίδες.
Πχ: Παρασκευά, Σοφία Κ., «Συνέντευξη», λήμμα στην Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια, Εκδοτικός Οργανισμός, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, τόμος Ε', σελίδες 118-120

Ειδικές μελέτες-εισηγήσεις:

Δίδονται τα στοιχεία της υπηρεσίας ή του ατόμου που έχει κάνει την μελέτη ή την εισήγηση, ο τίτλος της μελέτης ή της εισήγησης υπογραμμισμένος ή με πλάγια τυπογραφικά στοιχεία και ο τόπος και η ημερομηνία έκδοσης.

Πχ: Υπουργείο Χωροταξίας, Τμήμα Οικιστικής, Μελέτες για την κατοικία στην Ελλάδα, πολυγραφήμενη έκδοση, Αθήνα, Φεβρουάριος 2005.

Ανακοίνωση σε συνέδριο:

Δίδονται τα στοιχεία του συγγραφέα, ο τίτλος της ανακοίνωσης, ο τίτλος του συνεδρίου υπογραμμισμένος ή με πλάγια τυπογραφικά στοιχεία, ο τόπος και η ημερομηνία συγκλήσεως του συνεδρίου και οι σελίδες των πρακτικών. Πχ:

Κωτσάκη, Αμαλία Σ., «Το πανοπτικόν και ο σχεδιασμός των φυλακών του 19^{ου} αιώνα», ανακοίνωση στο Συνέδριο: Διαφάνεια και Αρχιτεκτονική, Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 1-3, σελίδες 58-63.

Διδακτορική διατριβή:

Δίδονται τα στοιχεία του συγγράμματος, ο τίτλος της διατριβής υπογραμμισμένος ή με πλάγια στοιχεία, το Πανεπιστήμιο που απένευσε τον τίτλο και το έτος της έγκρισης της διατριβής.

Πχ: Κανετάκη, Ελένη Ι., Τα οθωμανικά λουτρά στον Ελλαδικό χώρο, ΕΜΠ, Αθήνα, 2003.

Μετάφραση ξενόγλωσσου συγγράμματος

Δίδονται τα στοιχεία του συγγραφέα, ο τίτλος του βιβλίου υπογραμμισμένος ή με πλάγια τυπογραφικά στοιχεία, το ονοματεπώνυμο του μεταφραστή και τα στοιχεία της έκδοσης της μετάφρασης: εκδοτικός οίκος, τόπος και έτος έκδοσης.

Πχ: Watkin, David, Ιστορία της Δυτικής Αρχιτεκτονικής, μετάφραση Κ.Κουρεμένος, έκδοση ΜΙΕΤ, Αθήνα, 2004

Πολύ συχνά συμβαίνει να παραπέμπουμε περισσότερες από μιά φορές στο ίδιο έργο. Προκειμένου να αποφύγουμε την επανάληψη των δεδομένων της παραπομπής, μπορούμε να αναφέρουμε το όνομα του συγγραφέα και μετά να χρησιμοποιήσουμε τη συντομογραφία ό.π. (=όπως ή όπου παραπάνω) ή op.cit. (=opere citato), ακολουθούμενη από τον αριθμό της σελίδας ή των σελίδων. Αν η επόμενη παραπομπή γίνεται στο ίδιο έργο, σημειώνουμε ibid. ή ibidem ή στο ίδιο (παλαιότερα : αυτόθι). Για να παραπέμψουμε στην ίδια ενότητα ή στο ίδιο τμήμα έργου χρησιμοποιούμε το loc.cit. (=loco citato). Όταν ο συγγραφέας πραγματεύεται την ίδια ιδέα σε όλο το έργο και όχι σε συγκεκριμένη σελίδα, παραπέμπουμε με passim

(=εδώ και εκεί, πολλαχού). Άλλες κοινόχρηστες συντομογραφίες είναι το βλ. (=βλέπε), infra (=δες παρακάτω), πρβλ. (=παράβαλε, δες επίσης) κτλ.

Ο γενικός κανόνας που πρέπει να τηρείται στην καταχώρηση των βιβλιογραφικών πηγών είναι, όπως είπαμε και στην αρχή του κεφαλαίου, ότι ο ερευνητής πρέπει να δώσει στον αναγνώστη όλα τα απαραίτητα στοιχεία που θα χρειαστεί αν θελήσει να εντοπίσει την αρχική βιβλιογραφική πηγή με ευκολία και ακρίβεια.

Βιβλιογραφία

Στο τέλος της μελέτης παρατίθεται η βιβλιογραφία. Η ταξινόμηση των βιβλιογραφικών αναφορών γίνεται κατ'απόλυτη αλφαβητική σειρά του πρώτου στοιχείου (επωνυμο συγγραφέα ή επιμελητή) σε ενιαίο κατάλογο. Ακολουθούν: ο ακριβής τίτλος του βιβλίου όπως είναι γραμμένος στη σελίδα του τίτλου. Για να είναι ο τίτλος εμφανής είτε υπογραμμίζεται και τοποθετείται μέσα σε εισαγωγικά είτε γράφεται με διαφορετικά τυπογραφικά στοιχεία (πλάγια – *Italics*), τα στοιχεία της έκδοσης: εκδοτικός οίκος, τόπος έκδοσης, έτος έκδοσης και, αν το βιβλίο έχει επανεκδοθεί, ο αριθμός της έκδοσης. Πχ:

Μαρμαράς Εμμανουήλ, Φεσσα-Εμμανουήλ Ελένη, Δώδεκα αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Αθήνα, 2005

Τεκμηρίωση του εικονογραφικού υλικού.

Όπως ακριβώς αναφέραμε σχετικά με τη τεκμηρίωση των βιβλιογραφικών πηγών ομοίως η επιστημονική δεοντολογία επιβάλλει αναφορά των πηγών από τις οποίες προέρχεται και το εικονογραφικό υλικό.

Κάθε εικόνα, σχέδιο κλπ πρέπει να συνοδεύεται από λεζάντα που το περιγράφει μαζί με την πηγή από την οποία προέρχεται. Πχ:

- Μέγαρο Λιβιεράτου. Κάτοψη ισογείου. Αρχείο Αλ.Νικολούδη. ΑΝΑ- Μουσείο Μπενάκη.

- Μέγαρο Μηταράκη. Κάτοψη ισογείου. (Ελ.Φεσσα-ΕμμανουήλΕμμ.Μαρμαράς, 12 αρχιτέκτονες του Μεσοπολέμου, Αθήνα, 2004, σελ.43)

- Μέγαρο Βάτη. Κάτοψη ορόφου. Αποτύπωση Δ.Βλαχόπουλου, 1998. Αρχείο Τεχνικών Υπηρεσιών ΕΤΕ.

Επίσης οι πηγές της εικονογράφησης μπορούν να αναφερθούν σε κατάλογο στο τέλος της μελέτης ανά εικόνα βάσει της αρίθμησης της Πχ: Φωτογραφικό Αρχείο Μεγαλοκονόμου (εικ.8,12,67)

Απαραίτητη ακόμη είναι η αναφορά των φωτογράφων από τους οποίους προέρχονται οι φωτογραφίες που δημοσιεύονται , καθώς και η χρονολογία κάθε λήψης. Πχ: Φωτ. Δ.Καλαποδάς (εικ.24, 1976/ εικ.43, 1985)

Σε περίπτωση που το εικονογραφικό υλικό προέρχεται από το Διαδίκτυο ισχύουν ακριβώς τα ίδια και η αναφορά γίνεται στον αντίστοιχο δικτυακό τόπο.

Γλωσσική διατύπωση της ερευνητικής μελέτης

Μια ερευνητική μελέτη δεν αρκεί να είναι μόνο επιστημονικά έγκυρη. Μεγάλη σημασία θα πρέπει να δίδεται και στη γλωσσική διατύπωση.. Σκοπός εδώ δεν είναι να διδάξουμε την τέχνη του λόγου, αλλά απλώς να επισημάνουμε ορισμένες βασικές

αρχές που θα ήταν σκόπιμο να διέπουν τη συλλογιστική και τη γλωσσική έκφραση του ερευνητή.

Είναι αυτονόητο ότι η επιστημονική μελέτη δεν αποσκοπεί να τέρψει ή να εντυπωσιάσει με τον πλούτο του λεξιλογίου και την ποικιλία της γλωσσικής πλοκής. Αντίθετα, ο σκοπός της είναι να δώσει συγκεκριμένες πληροφορίες για ένα συγκεκριμένο θέμα. Αυτό που προέχει στην ερευνητική μελέτη είναι η λιτότητα, η σαφήνεια, η ακρίβεια και η ενότητα.

Ο ερευνητής λοιπόν θα πρέπει να καταβάλει κάθε συνειδητή προσπάθεια ώστε το κείμενο της μελέτης του να είναι λιτό και σαφές. Οι προτάσεις πρέπει να είναι σύντομες και κατανοητές. Σε κάθε πρόταση δεν πρέπει να παρουσιάζονται περισσότερες από μια ιδέες ή πληροφορίες, γιατί η ταυτόχρονη παρουσίαση πολλών ιδεών εύκολα μπορεί να προκαλέσει σύγχυση. Τα ψευδολογοτεχνικά γλωσσικά πυροτεχνήματα, τα καλολογικά στοιχεία, οι πολύπλοκες και δυσνόητες εκφράσεις πρέπει να αποφεύγονται παντελώς. Οι ασάφειες, τα συντακτικά σφάλματα, τα λάθη στη στίξη και οι απροσεξίες στην έκφραση εμποδίζουν την κατανόηση των σκέψεων του συγγραφέα. Σύνθετες φράσεις, δυσνόητη σύνταξη και ορθογραφικά σφάλματα μειώνουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Τα διάφορα νοήματα πρέπει να τοποθετούνται σε παραγράφους με λογική ακολουθία, κατά τρόπο ώστε η όλη μελέτη να παρουσιάζει ενότητα και ο αναγνώστης να μεταβαίνει από το ένα θέμα στο επόμενο κατά τρόπο φυσικό και αβίαστο. Μιά ουσιώδης πρόταση στην αρχή της παραγράφου και μία περιληπτική στο τέλος βοηθεί ώστε να συνδεθούν τα ενδιάμεσα νοήματα και να ισχυροποιηθεί η νοηματική συνοχή ολόκληρης της παραγράφου. Επίσης, στο τέλος κάθε κεφαλαίου ή υποκεφαλαίου μία περιληπτική φράση για τα όσα ειπώθηκαν, βοηθεί στη σύνδεση με τα επόμενα και γενικά στην καλύτερη κατανόηση του κεφαλαίου.

Η ίδια λέξη δεν πρέπει να χρησιμοποιείται με διαφορετικές σημασίες. Επίσης είναι προτιμότερο να χρησιμοποιείται έστω και ανιαρά επαναλαμβανόμενος, ο δόκιμος τεχνικός όρος, παρά να γίνεται συχνή εναλλαγή συνωνύμων. Οι τεχνικοί όροι που είναι μόνο στους ειδικούς γνωστοί, θα πρέπει να επεξηγούνται επαρκώς.

Αναφορικά με τον χρόνο των ρημάτων είθισται ο αόριστος και ο παρακείμενος να χρησιμοποιούνται όταν το ρήμα αναφέρεται σε πράξεις του ερευνητή που έχουν ήδη συντελεστεί, ενώ ο ενεστώτας χρησιμοποιείται όταν διατυπώνονται γενικές αλήθειες και όταν γίνεται αναφορά σε πίνακες και σε σχεδιαγράμματα της μελέτης.

Κατά την ανάπτυξη διαφόρων θεμάτων ο ερευνητής πρέπει να προσέχει να ίνει την ίδια έμφαση σε θέματα που έχουν ίση βαρύτητα και σπουδαιότητα. Ετσι, δεν θα παρατηρείται το φαινόμενο αξιόλογα θέματα να παρουσιάζονται με μικρή ανάπτυξη και ασήμαντα με μεγάλη, πράγμα που θα δείχνει ότι τα ασήμαντα μας απασχόλησαν περισσότερο από τα σημαντικά.

Για περισσότερα στοιχεία σχετικά με τα πιά πάνω θέματα, βλ. Ομάδα φιλόλογων, Οδηγός της νεοελληνικής γλώσσας, εκδόσεις Πατάκη-Σειρά Πολυμήχανον, Αθήνα, Μάιος 1999

Στη συνέχεια αναφέρονται οι κυριότερες βιβλιοθήκες και αρχεία στα οποία οι φοιτητές/τριες της Αρχιτεκτονικής θα μπορούσαν να ανατρέχουν για τις ερευνητικές τους εργασίες στον Τομέα της Ιστορίας & Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής καθώς και των Αποκαταστάσεων.

Λοιπές Προδιαγραφές και Παρατηρήσεις

Το ενδεικτικό μέγεθος μιας προπτυχιακής ερευνητικής εργασίας είναι 8.000 λέξεις (+/- 20%).

Το τεύχος της εργασίας μπορεί να έχει ελεύθερη σχεδίαση (με βάση και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις του θέματος).

Η λογοκλοπή (plagiarism) η οποία αποτελεί αδίκημα παραβίασης πνευματικής ιδιοκτησίας και μπορεί να οδηγήσει ακόμα και στην αφαίρεση του τίτλου σπουδών, πέραν των όποιων δικαιωμάτων μπορεί να διεκδικήσει ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πηγής.

Στο εξώφυλλο του τεύχους να αναγράφονται τα εξής:

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Ακαδημαϊκό έτος .....

Τίτλος Ερευνητικής Εργασίας όπως αυτός εγκρίθηκε από την Συνέλευση Σχολής

Όνομα επιβλέποντος/ουσας

Όνομα συμβούλου (εφόσον υπάρχει)

Πλήρης σύνθεση της ομάδας φοιτητών/τριών (εφόσον πρόκειται για ομαδική εργασία)

Ως προς το περιεχόμενο του τεύχους:

να συμπεριλαμβάνεται περίληψη (στην αρχή) στα ελληνικά και τα αγγλικά (200 περίπου λέξεων)

Ειδικά για θέματα έρευνας, υπάρχει πλούσια διεθνής βιβλιογραφία.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

Booth, W., Colomb, Gr. (et.al.), *The Craft of Research, Fourth Edition (Chicago Guides to Writing, Editing, and Publishing)*, The University of Chicago Press, Chicago: 2016.

RIBA, *How architects use research – case studies from practice*, RIBA, London: 2014

Καλή επιτυχία!